

برستیخ‌های حماسه

جستارهایی درباره‌ی شاهنامه و دیگر حماسه‌های ایرانی

دکتر قدمعلی سرامی

نشر ترفند

سرشناسه	سرامی، قدمعلی، ۱۳۲۲-
عنوان و نام پدیدآور	بر ستیغ‌های حماسه: جستارهایی درباره‌ی شاهنامه و دیگر حماسه‌های ایرانی / قدمعلی سرامی.
مشخصات نشر	تهران: ترفند، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۴۰۷، ۲۱ ص
شابک	۹۷۸۶۰۰۵۹۶۳۰۰۴-۵
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
عنوان دیگر	: جستارهایی درباره‌ی شاهنامه و دیگر حماسه‌های ایرانی
موضوع	: ادبیات حماسی ایرانی -- تاریخ و نقد
موضوع	: ادبیات ایرانی -- تاریخ و نقد
موضوع	: ادبیات حماسی ایرانی
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۱ ۸۵۴ س۳۵۹۵/PIR
رده‌بندی دیویی	۱/۰۳۰۹ ف۸:
شماره‌ی کتابشناسی ملی	۳۰۵۲۴۱۲:

تلفن: ۰۹۱۲۳۳۳۰۶۸-۶۶۰۱۲۲۶۵

www.tarfand.persianbook.net

بر ستیغ‌های حماسه

جستارهایی درباره‌ی شاهنامه و دیگر حماسه‌های ایرانی
دکتر قدمعلی سرامی

(دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان)

طراح جلد امیریارشار عبدالله‌زاده

واژه‌نگار و صفحه‌آرا ورجاوند • مدیرتولید نیایش سرامی

ویراستار انگلیسی شاهین دهقان • ویراستار و نسخه‌پرداز حامد سلیمانی

نوبت چاپ نخست ۱۳۹۲ • شمارگان ۱۰۰۰ نسخه

قیمت ۲۳۰۰۰ تومان • شماره نشر ۱۱۲

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۶۳-۰۰۴-۵

© حق چاپ: ۱۳۹۲، انتشارات ترفند

فهرست

سرسخن ۷

از عشق سبز مادر تا عقل سرخ فرزند ۹

امید در شاهنامه ۵۹

گوهر و هنر در شاهنامه ۹۵

شاهنامه، آمیختاری از عقل و عشق ۱۲۸

شاهنامه، آینه‌ی زندگی ایرانیان ۱۵۴

سرشت و سرنوشت آدمیان ۱۷۴

آینه در ادب حماسی ۱۸۵

عصیان در شاهنامه و زیرساخت‌های اساطیری آن ۲۰۸

چین در شاهنامه ۲۳۲

جامعه‌شناسی عشق و ازدواج در شاهنامه ۲۵۳

پیوستگی راه‌های اهورا و اهریمن در حماسه‌های ایرانی ۲۹۲

بنیان‌های اساطیری در داستان بیژن و خنجره ۳۱۴

هفت زینه‌ی مهری در هفت خوان بیژن ۳۳۳

گاو اسطوره‌ها و تجلیات‌شان در شاهنامه‌ی فردوسی ۳۶۶

کتاب‌نما ۳۹۷

Trickery in the Epics "Iliad and Odyssey" by Homer and
"Shahnameh" by Ferdowsi 2

سر سخن

اگرچه اول و آخر «نوشتن» نون است اما هیچ کدام از آن دو، کوچک و بزرگ، برای نویسندگان، سیری شکم به ارمغان نمی آورد. به همان گونه که نون های پیشین و پسین حرف نون نیز خورده می یستند. اصلاً به انگاشت من، قلم وردنه ی نانوائی نیست که بتوان با آن نانی پختن کرد و خوانی گسترده. وقتی می نویسم، اندک اندک خود را گم می کنم و سجده های پیاپی و بی گسست قلم، مرا از من وامی گیرد و با او یگانه می کند.

طاووس کاروان تماشا است	نقش و نگار شعیده گویاست
عیاروار می نگرد یار	در جوش چشمه سار نوشتار
کورم ولی عصای من انگار	چشمی به راه دارد و بیدار
بیناست خامه، راه شناس است	هر گام او، سجود سبک است.

نوشتن برای من پیوستگی با اوست. دشمن نمایی دوست.

زورق بر اقیانوس	جاری بدین پاروست
هم دست دستانکار	هم دسته ی جاروست
جساروب «لا» آری	روبان غیر از اوست

از خود روان تا خویش از خویش تا جادوست
از خامه کردم مغز از برگ کاغذ پوست
یا در حجله‌ی هر حرف آنک زنی با شوست

این زن و شوهری که در حجله‌ی هر حرف با هم هم‌آغوشی می‌کنند، صورت‌های صوتی و تصویری‌اند. نوشتار هر حرف شوی و شفتار یا خواننده‌ار آن، زن است. ما سخن را معجونی از راز و نیاز می‌بینیم. رازی شگرف تا ماورای جان و نیازی ژرف تا مغز استخوان، آری، آفرینش هنری از هر دست که باشد به عبادت می‌ماند به راستی و درستی. کسی که سخن می‌آفریند و کسی که از آن برخوردار می‌یابد هر دو، در ردیف کسانی‌اند که با حضور قلب عاداتی را به جای آورده‌اند.

حتا نوشتن پژوهشی که به انبوه از خودآگاهی‌ماند و راست سخت درگرو ناخودآگاهی‌ماست، چون وقتی آدم می‌خواهد حاصل تحقیقاتش را هم روی کاغذ بیاورد، روان پنهان در چمد و چون بیان‌شان، نقش‌ها بازی می‌کند. اگر نویسنده به معنای راستین کلمه، نویسنده باشد، همیشه در گروگان ناخودآگاهی خویش است.

به هر روی وقتی کار نویسنده پایان می‌پذیرد که نوشته‌ی او را خواننده‌ای بخواند و میان دو روان بدین‌ترفند، پیوندی چونان پیوند زناشویی صورت گیرد. وقتی می‌نویسیم، در حقیقت نطفه‌ی روان خود را به منصه‌ی بروز و ظهور درمی‌آوریم و وقتی کسی نوشتار ما را می‌خواند یا می‌شنود، به گونه‌ای از آن بارور می‌شود. میان هنرمندان و هنردوستان، همیشه زناشویی روانی صورت می‌بندد.

امیدوارم، این جستارهای من، هر دو پاره‌ی روان شما را خرسند کند و از خواندن‌شان لذت‌های مضاعف ببرید.

۱۳۹۰/۹/۲۰

قدملی سرامی